

De menselijke reis:
geboorte, dood, karma ...
en reïncarnatie?

De menselijke reis:
geboorte, dood, karma ...
en reïncarnatie?

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland

Deze brochure is een vertaling van:
The Human Journey, Birth, Death, Karma ... and Reincarnation?,
uitgegeven door The Theosophical Society in Australia.

© Nederlandse brochure TVN Amsterdam

Eerste druk 2013
Tweede druk 2020

Vertaling Alice Bouwland
Opmaak Theo Mondij

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland
Tolstraat 154 - 1074 VM Amsterdam
telefoon 020 676 56 72
email info@theosofie.nl
website www.theosofie.nl

De menselijke reis: geboorte, dood, karma ... en reïncarnatie?

Heeft het leven van de mens doel, zin en betekenis? Wilt u een paar ideeën onderzoeken die uw leven in een wijder perspectief kunnen plaatsen? Bent u geïnteresseerd in spiritualiteit? Zo ja, dan kan deze brochure u misschien helpen op uw eigen reis.

De ideeën die hier gepresenteerd worden, komen van een stroom van onderzoek die sinds millennia onderdeel van de mensheid is geweest: Theosofie of Eeuwige Wijsheid, soms ook bekend als de Tijdloze Wijsheid of de Eeuwige Filosofie. Theosofie betekent 'Goddelijke Wijsheid' en kan beschouwd worden als het geestelijk erfgoed van de mensheid. Haar principes zijn gedurende de menselijke geschiedenis voortdurend herformuleren, maar ze vormen de essentie van de grote religies en filosofieën van de wereld. Ze zijn aanwezig in leringen zoals die van het oude India en China, in die van de Egyptische Thoth of de Griekse Hermes, de neo-Platonisten, Gnostici of het vroegchristelijke tijdperk en anderen zoals verschillende dichters en filosofen. In ieder geval zijn de leringen aangepast aan hun tijd en cultuur. In de late 19e eeuw werden theosofische leringen in een nieuwe moderne vorm aan de wereld gepresenteerd door Madame Blavatsky, een belangrijke medestichter van de Theosofische Vereniging. De vorm past zich voortdurend aan veranderende tijdsomstandigheden aan. Toch blijven de fundamentele principes van Theosofie altijd bestaan en tijdloos.

Beschouw de concepten die in deze brochure worden aangeboden niet als dogma's, maar onderzoek ze vrijelijk! Het webadres van de Theosofische Vereniging in Nederland vindt u in het colofon hiernaast en een leeslijst vindt u achterin in deze brochure, mocht u geïnteresseerd zijn in verdere studie.

*Onze geboorte is slechts een slaap en een vergeten:
De Ziel die in ons oprijst,
Onze levensster,
Heeft ergens anders haar ontstaan
En komt van ver.*

Uit: *Intimations of Immortality* van William Wordsworth

*De kunst om gelukkig, mooi te leven,
is te leven volgens de
wetten van de natuur,
in harmonie met die subtiele, universele orde
waardoor alle dingen uiteindelijk, onvermijdelijk zich verheffen.
Als we in die staat van harmonie zijn,
zijn we in vrede met onszelf en anderen;
worden we een kanaal voor die krachten
die vrede en geluk voor allen zullen scheppen.*

– N. Sri Ram, voormalig internationaal president
van de Theosofische Vereniging

Karma - de universele wet van Harmonie

Het begrip 'karma' komt tegenwoordig in films, romans en in alledaagse taal voor. Toch was het woord tot aan het einde van de negentiende eeuw onbekend en gaat het in feite om een oude lering. Voordat we preciezer bekijken wat karma betekent, nog een paar algemene opmerkingen over het leven in het algemeen. Wij mensen leven niet geïsoleerd. Moderne wetenschappers spreken over de onderlinge verbondenheid van al het leven. We leven niet alleen in een bepaald huis of in een wijk, maar op een planeet in een zonnestelsel dat op zijn beurt een klein onderdeel vormt van een uitgebreid universum. Is ons universum toeval? Misschien niet.

Theosofie veronderstelt dat alle aspecten van het universum onderling verbonden zijn; dat orde het universum doordringt; dat er niets bestaat dat niet onder de invloed staat van natuurwetten en dat een goddelijk plan alle dingen regeert. Verder, dat natuur wetten niet alleen in de stoffelijke wereld opereren, maar ook in de gebieden van gedachten en gevoelens. *Karma zien we als één van deze natuurwetten.*

Sommige mensen zien de werkingen van karma liever als een principe of een proces, maar laten we voor onze doeleinden het woord 'wet' gebruiken. Laten we wel helder zijn over wat 'wet' hier betekent. Het is belangrijk een natuurlijke wet niet met een menselijke wet te verwarren. Aan menselijke wetten kan iets worden toegevoegd. Ze kunnen veranderen of worden overtreden. Een natuurlijke wet echter, is een vast patroon of proces dat voortdurend op de achtergrond aanwezig is, of we ons er bewust van zijn of niet. Er kan niet tegen worden gevochten zonder enige vorm van reactie. Zwaartekracht is er een voorbeeld van. Denk aan de uitdrukking, 'Wat omhoog gaat, komt ook naar beneden!'

Karma is de benaming voor een wet van spirituele dynamiek waarmee elke daad in het dagelijkse leven verbonden is. Het woord 'karma' is Sanskriet

en betekent actie. De 'wet van karma' omvat de hele cyclus van oorzaak en gevolg. Het omvat de opeenhoping van effecten die voortgebracht worden door oorzaken die in werking zijn gezet door onze houdingen en daden in het verleden. Het omvat ook nieuwe oorzaken die in het heden in gang worden gezet en die toekomstige effecten zullen veroorzaken. *Deze wet – zo wordt gesteld – kun je niet alleen op individuen, maar ook op groepen mensen en andere levensvormen toepassen. Het is een universele wet die impliceert dat er een grote intelligentie achter het natuurlijke proces aan het werk is.*

De fysica laat zien dat geen enkel deeltje energie verplaatst kan worden zonder dat ergens in het universum een natuurlijk resultaat volgt. Een steen die in de lucht wordt gegooid, keert meteen naar de aarde terug als gevolg van de wet van de zwaartekracht. De energie die besteed wordt aan het opwinden van een analoge klok zal geen onmiddellijk effect hebben, maar de kracht en duur waarmee het uurwerk werkt, zal gelijk zijn aan de oorspronkelijke besteedde van energie.

Als chemische elementen vermengd worden, kan reactie onmiddellijk of vertraagd volgen. Dit is ook zo in de scheikunde van het leven, als we daden, gedachten en gevoelens bij elkaar brengen. Het resultaat kan onmiddellijk zichtbaar zijn, maar ook pas later te voorschijn komen vanwege factoren waar we ons niet bewust van zijn. Elke gedachte, wens en handeling verstoort in een bepaalde mate het evenwicht van het universum. Dergelijke verstoringen worden op natuurlijke wijze teruggevoerd naar een punt van evenwicht, door een proces van hernieuwde aanpassing en harmonisatie.

Wie of wat bepaalt er?

Het schijnt dat de wet van karma werkt of we ons er nu van bewust zijn of niet. Door het functioneren van deze wet vormen onze daden onze toekomstige bestemmingen. Als we deze kennis negeren binden we ons door zelfzuchtige daden, gevoelens en gedachten aan wellicht moeilijke

situaties. Daarom zijn wij het die uiteindelijk zelf onze eigen reis bepalen door onze houdingen en reacties op de vele situaties in het leven.

Het idee van reïncarnatie wordt hier ter overweging gegeven, en zal verderop in deze brochure nader worden besproken. De wijsheidsleringen suggereren dat we de wet van karma pas bewust gaan inzetten als we geleerd hebben dat alleen onzelfzuchtige daden tot geluk en vrede leiden. Zelfs de kleinste gedachte of daad heeft onvermijdelijke gevolgen. De dood vereffent – als we het concept van reïncarnatie serieus nemen – niet meer oude rekeningen dan een verhuizing naar een nieuwe stad schulden doet verdwijnen die je in de vorige hebt gemaakt.

Ieder van ons wordt met een uniek karakter geboren. In een omgeving en familie die helpend kan zijn bij onze ontwikkeling. Toch kunnen alle omstandigheden groeimogelijkheden bieden. Vooral als we ze beschouwen als de natuurlijke resultaten van voorbij leven en als uitdagingen voor toekomstige groei.

Oorzaak – gevolg

Vaak kan alleen het effect waargenomen worden zonder de voorafgaande oorzaak en is het moeilijk te bepalen wat verantwoordelijk is voor wat ons overkomt. Of de oorzaak wordt waargenomen en het gevolg lijkt niet-bestaand. *Vanuit het lange-termijnperspectief van een reeks levens, kunnen alle gebeurtenissen waargenomen worden met hun natuurlijke oorzaak en logische gevolg, zelfs als het gevolg zich pas veel later manifesteert.*

In een ideale situatie kunnen we de volledige verantwoordelijkheid nemen voor onszelf en onze daden, maar dat doen we niet altijd. Zelfs een basaal begrip van de wet van karma helpt ons ervan bewust te worden dat we zelfverantwoordelijke wezens zijn en dat we uiteindelijk niet aan die verantwoordelijkheid kunnen ontkomen. Als de waardering voor karma groeit, geeft ons dat redenen en energie om ons karakter op een positievere manier te vormen.

Mensen hebben verschillende ideeën over de wet van karma. Sommigen denken dat het predestinatie inhoudt of 'het lot', maar dat is niet het

geval. Het houdt niet zoiets in als geluk of ongeluk, goed of slecht. Achter alles wat we als geluk beschouwen, liggen oorzaken die we bewust of onbewust hebben gecreëerd, misschien pas geleden of veel eerder in een vorig leven. Achter elk 'ongeluk' of alle 'pech' ligt een energie die we zelf hebben gegenereerd.

Zijn we vrij?

Het is waar dat ons opgehoopte karma ons helpt of hindert bij onze vooruitgang. We zijn desondanks vrij om binnen de zelf geschapen beperkingen keuzes te maken. Door herhaalde pogingen en keuzes – of bij gebrek aan inspanning – bepalen we de mate van onze vrijheid. Fatalisme of predestinatie zou inhouden dat we bepaalde krachten van buiten onszelf nodig hebben, omdat niets vanuit onszelf ons kan bevrijden. Wij leggen aan u voor dat degenen die oorzaken of krachten veroorzaken ze ook kunnen veranderen of neutraliseren. Als we op dit moment dus gebonden zijn, zijn we zelf de oorzaak van onze eigen binding. Het kan helpen om ons te realiseren dat we actief mee kunnen werken aan het vormen van onze toekomst.

De energieën die we genereren

Hoewel de uitwerking van het proces of de wet van karma erg complex kan zijn, met bijna oneindige wijzigingen en combinaties in mensenlevens, kunnen we bepaalde basisprincipes wel begrijpen. Bijvoorbeeld: ons bewustzijn opereert meestal in drie werelden – fysiek, emotioneel en mentaal. We genereren energieën of krachten als we in elk van deze werelden handelen. Deze energieën brengen bijbehorende gevolgen teweeg in die respectievelijke velden. Fysieke daden scheppen onze fysieke omgeving. Verlangens bepalen onze leefomstandigheden. Familie, gezin en vrienden verbinden ons met andere individuen, en gedachten resulteren in mentale vermogens of beperkingen.

Fysieke, emotionele en mentale actie

De meeste gedachten zijn verbonden met de een of andere emotie en kunnen de denker daarom in bepaalde situaties en relaties brengen, prettig of onprettig.

Het denken is dus een grote creatieve kracht waardoor we onze gewoonten en karakter kunnen vormen. Daden zijn de fysieke expressie van gedachten. Dit is even natuurlijk en onvermijdelijk als de groei van een plant uit zaad.

Weten dat we worden wat we denken, kan maken dat we ons bewust steeds meer die deugden en kwaliteiten toe gaan denken die we wensen te bezitten. Langzamerhand, door de vormende kracht van gedachten, resulteert dit in een transformerend innerlijk proces. Het proces van creatief denken is net zo natuurlijk als het ontwikkelen van spieren en kan wetenschappelijk worden toegepast.

Een onpersoonlijke wet

Realiseer je steeds dat, hoewel we bepaalde karmische effecten 'goed' of 'kwaad' noemen, de wet zelf onpersoonlijk is en eenvoudigweg het evenwicht herstelt. Vanuit menselijk standpunt kan 'goed' of 'kwaad' gedefinieerd worden als daden die meehelpen de evolutie te bevorderen en daden die dat niet doen; 'kwaad' of 'slecht' is dan van toepassing op daden die dat niet doen. Zelfs in geval van daden die we als slecht beschouwen werkt de wet niet om de persoon te straffen, maar om die iets te leren.

Karmische situaties als mogelijkheden

Als we geconfronteerd worden met onplezierig karma, is het gunstig dat zo constructief en wijs als mogelijk is te benaderen, ons herinnerend dat het in werkelijkheid een mogelijkheid is om nieuwe karakterkwaliteiten te ontwikkelen. Een moedige en evenwichtige houding als we ongeluk ervaren of pogingen om gevoelens van wrok of negativiteit te boven te komen, kan helpen om zowel in het nu als in de toekomst karmische

gevolgen te verzachten. Vergeving kan bepaalde karmische situaties vergaand neutraliseren. We kunnen het nu hervormen in het licht van de toekomst. Bepaalde effecten uit het verleden kunnen we wijzigen.

Reïncarnatie – zijn we hier eerder geweest?

Het is moeilijk voorstelbaar dat de gevolgen van al onze daden binnen een leven weer in balans kunnen worden gebracht. Daarom wordt gesuggereerd dat de fysieke, emotionele en mentale energie die we genereren niet alleen onze leefwijze nu met zijn successen en mislukkingen, de bewustzijnsstaat na de dood, maar ook onze omgeving en relaties met anderen in komende incarnaties bepaalt.

Wat kan de leer van reïncarnatie aan onze menselijke reis toevoegen? Zijn we hier al eerder geweest? Verschillende spirituele tradities stellen dat dit leven niet het eerste is dat we hier op aarde geleefd hebben, maar dat het een van vele is. We kunnen zeggen dat we met elk nieuw leven de draad oppakken van waar we gebleven waren. Op dezelfde manier hebben we elke dag een periode van activiteit gevolgd door een periode van rust en verwerking. Elke nieuwe dag kunnen we zien als een frisse start met nieuwe mogelijkheden voor groei.

Laten we eens naar verschillende visies op het menselijke bestaan kijken. Elk heeft gevolgen voor de mate waarin we controle hebben over onze levens.

- Een uitleg die vaak door de religie wordt gegeven is dat ieder een ziel heeft die een schepping is van God. Dit suggereert dat onze bestemmingen gecontroleerd en geleid worden door een wil of kracht die buiten onze controle ligt.
- De materialistische wetenschap stelt voor dat menselijke verschillen het gevolg zijn van de gecombineerde invloed van erfelijkheid en omgeving. Als wij het resultaat zijn van geërfde en omgevingsfactoren waarover we slechts beperkte controle hebben, is grote machteloosheid aan onze kant het gevolg.
- Een derde verklaring omvat reïncarnatie of een opeenvolging van wedergeboortes. Als reïncarnatie in verbinding wordt gebracht

met de wet van karma, de wet van oorzaak en gevolg, dan is onze huidige situatie het gevolg van onze eigen daden in het verleden. Dit houdt in dat we aanzienlijke controle hebben over onze huidige en toekomstige levens en dat we onze eigen bestemming met onze gedachten, gevoelens en daden kunnen beïnvloeden.

In de eerste verklaring, dat we een bijzondere schepping van God zijn, hebben we geen individueel verleden, maar lijken we een eindeloze toekomst te hebben. Onze karakters zijn speciaal geschapen door God en ons opgelegd zonder enige inbreng van onze kant.

In de tweede overerving/omgevingverklaring, wordt evolutie belangrijk. Het is echter moeilijk om onverwachte heiligheid of genialiteit te verklaren. In de derde verklaring zijn reïncarnatie en evolutie karakteristiek. Er komen kenmerken bij die de wetenschap niet heeft waargenomen. Reïncarnatie maakt zowel intellectuele, spirituele als fysieke evolutie mogelijk, waarbij de fysieke ontwikkeling grotendeels beïnvloed wordt door erfelijke en omgevingsfactoren. Veel mensen beschouwen reïncarnatie als een logische verklaring voor waargenomen ongelijkheid als die tussen mensen die geboren zijn in heel moeilijke levensomstandigheden en anderen die makkelijke en welvarende levens leiden.

Overdenk de idee dat we elk een spirituele ziel hebben – een dieper, niet fysiek aspect van onszelf dat een pelgrimage begint die een kringloop van incarnaties bestrijkt. We leren van onze ervaringen, plezierig of pijnlijk. De resultaten van deze ervaringen helpen ons onze mentale en morele functies te ontwikkelen. Het karakter waarmee we in het begin van elk nieuw leven geboren worden, is dan door onszelf gecreëerd en geeft het niveau aan dat we bereiken gedurende onze lange evolutionaire reis. Dit hoeft niets te maken te hebben met onze sociale status of het land waarin we zijn geboren. Gesuggereerd wordt dat de erfelijke factoren en de omgeving die we in elk leven tegenkomen niet toevallig zijn, maar de consequenties van onze gedachten, emoties en daden in vorige levens. Volgens deze visie zijn onze mentale en morele kwaliteiten ook de resultaten van inspanningen in het verleden. Onze totale aard kan daarom beschouwd worden als het resultaat van de keuzes die we

gedurende onze vele incarnaties hebben gemaakt en die keuzes worden steeds meer doordacht en vrij als we evolueren.

Ter overweging bieden we u nu enkele theosofische gedachten over reïncarnatie. Deze zijn gebaseerd op leringen uit de Eeuwige Wijsheid.

Herinnering aan vorige levens

Als je het over reïncarnatie hebt, wordt vaak de volgende vraag gesteld: 'Als ik hier eerder ben geweest, waarom herinner ik me dan geen voorbije levens?' Niemand zal betwisten dat we van ons huidige leven meer vergeten dan ons herinneren. Veel mensen herinneren zich niet dat ze hebben leren lezen, maar het feit dat ze het kunnen bewijst dat ze dat ooit deden. Incidenten uit de kindertijd en jeugd vervagen uit onze herinnering, toch laten ze sporen in ons karakter na.

Als we al diepgaand beïnvloed worden door ervaringen in ons huidige lichaam, hoeveel meer zouden wij dan niet de resultaten van ontelbare ervaringen in vorige levens weerspiegelen? Als ons huidige brein en lichaam geen deel hebben aan zulke lang voorbije ervaringen, hoe zouden we ons die dan toch kunnen herinneren? De herinnering aan gebeurtenissen uit vorige levens verdwijnt echter niet. Geleerd wordt dat alle gebeurtenissen worden opgeslagen. Tot die verslagen, de *Akasha-kronieken* genoemd, zullen we gedurende onze evolutie toegang krijgen. Het is de ziel die zich in werkelijkheid herinnert.

Als we het gevoel hebben een vreemde tijdens een eerste ontmoeting al te kennen, kan het zijn dat de ziel zich een vriend uit het verleden herinnert. Als we negatief op die vreemde reageren, kan het ook zijn dat de ziel zich een oude vijand herinnert. Deze affiniteiten of waarschuwingen komen diep van binnenuit. We herinneren het ons, maar omdat het lichaam en het brein nieuw zijn, zijn we niet in staat ons alle details te herinneren. Waarom zouden we ook, als we bedenken hoe druk onze levens zijn en welke enorme input aan informatie we dagelijks moeten verwerken. Waarom zouden we meer informatie wensen?

Wat reïncarneert er?

Uitleg over wat er reïncarneert zal helpen de vraag te beantwoorden waarom we ons onze voorbije levens niet herinneren. Theosofische leringen gaan ervan uit dat de mens een aantal subtiele bewustzijnsvelden of 'lichamen' heeft. Aan de ene kant, bestaan we uit tijdelijke aspecten – het fysieke lichaam, de emoties, het denken – die tezamen onze persoonlijkheid vormen. Aan de andere kant, voelen veel mensen dat er een dieper spiritueel en meer permanent deel in onszelf aanwezig is. Gezegd wordt dat dit deel de verzamelde ervaring van vele levens bevat. Deze subtiele bewustzijnsvelden of fijne energetische lichamen bestaan niet apart, maar doordringen elkaar.

Ons meer permanente Zelf dat gedurende de gehele reïncarnatie-cyclus aanwezig blijft, wordt vaak de ziel genoemd. Als we sterven vallen de tijdelijke delen weg en keren zij terug naar hun elementaire vorm voordat we weer incarneren. Vormen van nieuwe mentale, emotionele en fysieke materie worden gevormd voor een nieuwe incarnatie of geboorte. Een accountant die een jaarrekening afsluit en een nieuwe opent, voert daarbij niet alle posten van het voorafgaande jaar op, maar vermeldt alleen de saldi. Op dezelfde manier geeft het meer permanente Zelf aan de nieuwe lichamen, de kwaliteiten, tendensen en capaciteiten door die het resultaat zijn van voorbije levenservaringen.

Groei van vermogens

Evolutionaire ontwikkeling is een belangrijk en integraal aspect van reïncarnatie. De nadruk ligt op voortdurende groei naar volledige menselijke Zelfrealisatie of Verlichting. Die wordt veel meer bereikt door persoonlijke inspanning dan door bronnen van buitenaf. Grote menselijke wezens als de Boeddha, Jezus en Mohammed tonen ons deze mogelijkheid. Volgens de theosofische leringen is er geen sprake van regressie: we reïncarneren niet als dier of plant. Integendeel, er is een natuurlijke impuls om weer een menselijke vorm aan te nemen en om langzamerhand ons volledige menselijke potentieel op elk gebied te ontwikkelen. Dit proces neemt vele levens in beslag, maar kan versneld worden als we ons onzelfzuchtig ten

dienste stellen van de ontwikkeling van het Grote Geheel. Als een filosofie of wetenschap snel begrepen en toegepast wordt, als men een kunst snel meester is, kan dat het gevolg zijn van resultaten die in voorafgaande levens zijn verworven, ook al zijn we de feiten daarvan vergeten.

Spirituele groei

Deze diepe herinnering is verbonden aan spirituele ontwikkeling en vereist dat je heerschappij hebt over het rusteloze denkvermogen en het tot stilte kunt brengen. Alleen als we in staat zijn de zachte stem van de ziel te horen, kan het ware verhaal van de voorbije reis zich onvouwen en kunnen de lessen ten volle worden geleerd. Pijn volgt op fouten, maar dat kan constructief zijn als we daardoor leren diezelfde fouten niet meer te maken. Kracht ontwikkelen we door inspanning. We leren van elke ervaring de onvermijdelijke consequenties: dat geluk vooral ontstaat als we onzelfzuchtig en in overeenstemming met ons geweten handelen; dat spijt volgt op fouten en op het ik geconcentreerde activiteiten.

We mogen zeggen dat het verleden het nu verklaart en het heden de toekomst beïnvloedt. Als we accepteren dat spirituele groei gedurende vele levens plaatsvindt, voelen we ons meer verantwoordelijk voor het bouwen aan de toekomst van de mensheid. Onze levens geven dan steeds meer voldoening. Onderweg dragen we steeds nuttiger bij aan onze eigen ontwikkeling en die van anderen.

Reïncarnatie houdt ook in dat de dood eerder een tijdelijke dan een permanente staat is. Wat hebben theosofische leringen over de dood en de toestand erna te zeggen? Kunnen zij ons misschien helpen om ons makkelijker met de dood te verzoenen?

Zijn we dood als we sterven?

Wat is nou eigenlijk fysiek doodgaan? Sommige mensen geloven dat de dood de finale verdwijning is. Leven en bewustzijn eindigen op het moment dat het fysieke lichaam ophoudt te functioneren. Anderen denken dat de een of andere vorm van leven na de dood heel goed mogelijk is. Zelfs al kunnen ze het niet bewijzen, hebben veel mensen toch een persoonlijk geloof in het bestaan van leven na de dood. Dit geloof kan, maar hoeft niet het gevolg te zijn van een specifieke religie.

Als het waar is dat bepaalde delen van ons in het hierna blijven bestaan, dan moeten we de 'dood' eerder zien als een overgang van de ene naar de andere staat van zijn dan als een eindpunt. Het proces van geboorte, groei, volle bloei, verval en dood is een van de grote cycli die op elk niveau in de natuur, van atoom tot universum, voorkomen. Iets van de angst die de dood meestal omgeeft, begint te verdwijnen als we de dood zien als een deel van een terugkerende cyclus en in feite als een nieuw begin in een andere staat van bewustzijn.

De veronderstelling dat leven voortgaat en niet ophoudt bij de fysieke dood, heeft door de eeuwen heen altijd bij de mensheid bestaan. Net als de vorige ideeën over karma en reïncarnatie zijn de nu volgende ideeën over de dood theosofische leringen. Het is aan u om in volle vrijheid hierover uw gedachten te laten gaan.

Wie ben ik?

In onszelf voelen velen van ons intuïtief dat we meer zijn dan ons fysieke lichaam – meer dan een mens die alleen leeft om te eten, te slapen en de menselijke soort in stand te houden. Het is natuurlijk om vragen te stellen als 'Wie ben ik?' en 'Ben ik meer dan alleen dit lichaam?' Zoals we al eerder vermeldden, suggereren theosofische leringen dat mensen meer dan een fysiek lichaam zijn en dat ze in drie bewustzijnsgebieden functioneren:

- Een permanent Geestelijk Zelf dat voor onze geboorte bestaat en zal voortbestaan na onze dood
- Een ziel die ook voor onze geboorte bestond en na onze dood zal voortbestaan en
- Een fysiek lichaam.

Overdenk de idee dat wij een projectie of 'voertuig' zijn van een inwonende Geest. Het permanente, Geestelijke Zelf ontwikkelt zich gedurende een lange periode door de ervaringen in het leven te assimileren en langzamerhand kwaliteiten als compassie, pure intelligentie, begrip en wijsheid te ontwikkelen. Dat doet het door periodiek een nieuw fysiek lichaam en persoonlijkheid aan te nemen.

We beweerden dat om ons volledige menselijke en spirituele potentieel te ontwikkelen vele levens op onze evolutionaire reis nodig zijn. Vanuit deze visie hebben we allemaal dus al vele keren de processen van geboorte en dood meegemaakt!

Belangrijker is echter dat velen van ons een intuïtief besef hebben van de eigen continuïteit. We voelen dat binnenin ons andere, diepere bewustzijnslagen aanwezig zijn. Degenen die regelmatig mediteren hebben bijvoorbeeld ervaring met bewustzijnstoestanden die anders zijn dan het normale dagbewustzijn.

Andere bewustzijnslagen

In en door de fysieke materie heen, bestaan verschillende graden van materie. Tegenwoordig kunnen we ons vanwege het internet, mobiele telefoons enzovoort, makkelijker voorstellen dat er van alles bestaat dat we niet kunnen zien. De wetenschap ontwikkelt steeds complexere concepten over de aard van materie en energie en we zijn beter in staat om ideeën te begrijpen die zowel zichtbare als onzichtbare krachten omvatten. Daarom is het niet zo moeilijk om ons voor te stellen dat mensen subtielere 'lichamen' hebben van fijnere materie.

Het verschil tussen de dood en de slaap

Theosofie suggereert dat de dood niet heel veel verschilt van de slaap. Als we gaan slapen wordt het bewustzijn tijdelijk aan het lichaam onttrokken, maar we gaan door met het beleven van emotionele en mentale avonturen die we ons vaak herinneren als we wakker zijn. In onze droomstaat bereiken we hoogten die wijzen op bewustzijnsgebieden die boven onze dagelijkse ervaringen uitgaan.

Overweeg de idee dat met de fysieke dood ons bewustzijn begint aan een reis door subtielere gebieden dan de gebieden die we tijdens onze slaap binnengaan. In de droomstaat is ons bewustzijn nog met ons fysieke lichaam verbonden en kunnen we ernaar terugkeren. Met de dood wordt die verbinding echter permanent verbroken en sommige helderzienden kunnen werkelijk zien hoe de levenskracht het lichaam vanuit de kruin van het hoofd verlaat in de vorm van een subtiële zilveren stroom of zilveren koord.

Wat gebeurt er na de dood?

Eeuwenoud is de leer dat we na de fysieke dood naar een wereld van licht gaan waar we in toenemende mate vrijheid van bewustzijn ervaren door ons steeds meer te bevrijden van de zwaardere vibraties van dichte fysieke materie. (Besef dat die wereld onze fysieke wereld doordringt, hoewel we die normaal niet kunnen zien.) Een zuiveringsproces vindt plaats voordat de ziel naar de diepe en stralende geestelijke gebieden kan gaan die zij heeft verdiend.

Gedurende ons aardse leven identificeren we ons hoofdzakelijk met wat de fysieke wereld te bieden heeft. Geleerd wordt dat die verlangens na de dood blijven bestaan en een tijdlang zelfs veel intensiever, omdat de demping van het fysieke lichaam niet meer aanwezig is. Ze moeten echter worden afgelegd, voordat de ziel de volgende fase van haar reis kan ingaan. Misschien kan een analogie helpen om dit uit te leggen. We weten dat als zout uit zeewater wordt gewonnen, het water verdampt en een residu achterlaat dat nog geen puur zout is. De onzuiverheden moeten worden verwijderd. Iets dergelijks vindt plaats als de ziel het

fysieke lichaam verlaat – zij moet een proces van zuivering doormaken. Daar is tijd voor nodig, vooral als de emoties intens zijn geweest en niet direct constructief. We worden na de dood niet ineens volmaakt, want de menselijke reis duurt vele levens. Onze angsten, onze verlangens, onze vreugdes en pijnen blijven en dienen in het leven hierna begrepen te worden. Langzamerhand echter, vindt het verfijningsproces plaats en begint de ziel de stralende wereld waarin ze nu woont, te waarderen. Gezegd wordt dat we vervolgens nog weer verdergaan naar een gelukkige, hemelse staat van comfort en beloning waarin we geen pijn of spijt, alleen vreugde en vervulling ervaren.

Hebt u er echter ooit aan gedacht dat we die ‘hemelse’ ervaring nu creëren en bepalen? Wat motiveert ons in ons leven? Zijn we overmatig bezig met alledaagse, triviale zaken of overdenken we het leven dieper? Zijn we op onszelf gericht of zijn we graag bereid anderen een handje te helpen? Raken we snel gestrest of zijn we in staat kalm en gecentreerd te blijven, geholpen door momenten van rustige reflectie en meditatie? Als we zulke bezigheden cultiveren wordt gezegd dat het overgangsproces naar de ‘hemel’-wereld na de fysieke dood makkelijker is. In feite wordt geleerd dat het leven nu de kwaliteit van ons bestaan na de dood bepaalt.

Over de lengte van ons verblijf in de hemelwereld wordt verschillend gedacht. De lengte varieert in elk geval sterk per individu en kan niet in aardse tijd worden gemeten, want tijd bestaat onder die condities niet op de manier zoals wij die kennen. Nadat we volledig zijn uitgerust en vernieuwd, voelen we, volgens de theosofische leringen, de drang om weer ervaring in de wereld op te doen. We beginnen aan een nieuwe cyclus via een nieuwe geboorte in een nieuw fysiek lichaam. We worden daarbij aangetrokken tot omstandigheden die we zelf hebben gecreëerd.

Toenemend bewijs voor voortbestaan

Hoewel het moeilijk is om het voortbestaan van het menselijke lichaam buiten het fysieke lichaam te bewijzen, is er toch groeiend bewijs voor dit concept door wetenschappelijk onderzoek naar bovenzintuiglijke en buitenlichamelijke ervaringen.

Wat empirisch bewijs voor het concept van reïncarnatie of meerdere levens genoemd kan worden, wordt geleverd door vele mensen die herinneringen aan een vorig bestaan beweren te bezitten. Hoewel die niet objectief bewezen kunnen worden, komen ze vaak heel authentiek over. Ook zijn er herinneringen aan vorige levens die feitelijk bewezen zijn. Dr. Ian Stevenson, een Amerikaanse psychiater, heeft intensief, indrukwekkend onderzoek op dit gebied verricht.

Bijna-doodervaringen

Veel mensen hebben bijna-doodervaringen. Het meest relevant zijn op dit gebied de recente getuigenissen van honderden mensen die ‘klinisch dood’ zijn geweest. Hun ervaringen zijn verzameld en gepubliceerd door onderzoekers als Dr. Raymond Moody, Dr. Elisabeth Kübler-Ross, de Australische auteur Dr. Cherie Sutherland en in Nederland Dr. Pim van Lommel in zijn boek ‘Oneindig Bewustzijn’. De Stichting Merkabah doet ook research naar bijna-doodervaringen.

De ervaringen van mensen die kunnen navertellen wat hen is overkomen toen ze klinisch dood waren, vertonen vergaande overeenkomsten met wat beschreven wordt in theosofische literatuur. Voor de meesten is de eerste ervaring dat ze door een donkere verdichting of tunnel zijn gegaan, voordat hun bewustzijn zich opnieuw kon focussen en ze beseften dat ze zich in een spiritueel ‘lichaam’ bevonden. Van hieruit hebben ze vaak hun fysieke lichaam op een onthechte manier waargenomen – bijvoorbeeld op een operatietafel of bij een redding uit een autowrak. Velen bevonden zich daarna in een wereld van licht en vrijheid waarin zij een ‘lichtwezen’ ontmoetten, dat volmaakt begrip en volmaakte liefde tentoonspreidde. Meestal werd een diep gevoel van vrede en welzijn ervaren. Vaak namen deze mensen een snel overzicht van hun leven waar en begrepen ze dat ze terug moesten keren om bepaalde zaken in deze incarnatie af te maken.

Velen hadden tegenzin om terug te keren en getuigen dat de ervaring hun levens compleet heeft veranderd. Ze hebben niet langer angst voor de dood, aangezien ze zich diep gerealiseerd hebben dat ze, hoewel

ze dachten dood te zijn, verder bestonden op een andere manier. Deze mensen keren naar het fysieke bewustzijn terug met de wens om liefde voor anderen te ontwikkelen. Ze waarderen ook het belang van leren en het groeien in wijsheid door de ervaringen van dit leven.

Helpen op het moment van de dood

Belangrijk is dat we de vertrekkende ziel op het moment van de dood kunnen bijstaan door de overgang in een zo kalme en vredig mogelijke sfeer te laten plaatsvinden. Een grote vooruitgang vormen de hospices die overal ter wereld zijn ontstaan, waar de stervenden omringd worden met de liefdevolle zorg van een speciaal getrainde staf.

Is rouw nodig?

Stel je voor hoe het moet voelen om rustig weg te glijpen uit een misschien van pijn doortrokken lichaam, om jezelf vrij te voelen, in het begin zelfs een beetje verward, misschien niet eens beseffend dat het bewustzijnsgebied dat je net hebt betreden, niet de fysieke wereld is waar je aan gewend bent. In het *Tibetaanse Dodenboek* en in andere teksten wordt uitgelegd dat de aanpassing van de overledene wordt bemoeilijkt als degenen die de dode liefhebben blijven hangen in verdriet en rouw.

Het is natuurlijk om verdriet te voelen en moderne psychologen zullen zeggen dat het ongezond is om wanhoop te onderdrukken. Velen echter die de dood zien als een deel van de normale geboorte-doodcyclus van de ziel en geloven in het bestaan van een leven in het hierna, ervaren dat hun verdriet vermindert.

De dood wordt door hen gezien als een regelmatig cyclisch proces en dat geeft minder angst voor een onzekere toekomst voor hun geliefde.

Je eigen dood voorbereiden

Als een kind geboren wordt, bereiden we de geboorte voor. Aangezien ieder van ons uiteindelijk zal sterven, kunnen we onszelf helpen door die overgang ook voor te bereiden. Dit hele proces wordt makkelijker als we een leven leiden dat rekening houdt met de diepere, eeuwige aspecten van het menselijk zijn.

Informatie is beschikbaar: er bestaat veel literatuur over de gebeurtenissen voor, gedurende en na de doodervaring. Sommige zijn gebaseerd op gewone observaties van het stervensproces; andere zijn verslagen van hen die dachten dat ze gingen sterven, maar teruggekeerd zijn tot het leven. Nog andere, zoals de theosofische literatuur over dit onderwerp, zijn verslagen van tijdloze leringen over de dood en het bestaan in het hierna.

Leren om te aanvaarden: de dood is een onvermijdelijke, cruciale verandering. We kunnen ons beter voorbereiden als we ons meer bewust instellen op veranderingen in het algemeen.

Ontdekken wie we zijn: een belangrijk gevolg van de dood is dat we ons gevoel van wie en wat we zijn, moeten aanpassen. Normaal, tijdens ons alledaagse leven, identificeren we ons met onze lichamen, zintuigen, instincten, emoties en breingedachten. Tijdens het sterven en kort daarna, wordt gesuggereerd, moeten we ons aanpassen aan een andere ervaring van onze eigen identiteit. Dit kan als een schok komen, tenzij we ons daarop hebben voorbereid. Regelmatige meditatie kan ons helpen om ons contact met ons ware innerlijke Zelf te verstevigen en deze overgang te vergemakkelijken.

Dagelijks ons leven bezien: gezegd wordt dat we op het moment van sterven het voorbije leven overnieuw bekijken. We kunnen ons op die ervaring voorbereiden door onze dagelijkse activiteiten elke avond zo onpartijdig mogelijk door te nemen. Dit kan leiden tot positieve veranderingen in onze reacties op de vele uitdagingen die het leven biedt. Het is een goed idee

om een dagboek bij te houden waar indrukken en evaluaties van onze dagelijkse ervaringen in worden vastgelegd.

Een innerlijke houding ontwikkelen die onze alledaagse ervaring overstijgt:
bepaalde affirmaties of mantra's kunnen ons bij dit proces ondersteunen.
Sommige mensen vinden de volgende woorden helpend:

*O verborgen leven, trillend in elk atoom,
O verborgen licht, stralend in elk wezen,
O verborgen liefde, alles omvattend in een zijn,
Moge ieder die één zich voelt met U
Zich daarom één ook weten met elk ander.*

Mensen reageren verschillend op zulke passages. Christenen bijvoorbeeld kunnen zich richten op een gebed of de rozenkrans. Anderen, zoals mohammedanen, boeddhisten of taoïsten, kunnen zich aangetrokken voelen tot andere geschriften uit hun eigen tradities. Sommigen zullen niet de behoefte hebben om affirmaties of mantra's te gebruiken.

Samengevat: de dood kan gezien worden als een verandering van bewustzijnstoestand, gevolgd door een onvermijdelijke wedergeboorte.

Hoewel geboorte en dood nauw met elkaar verbonden mysteries zijn, wordt aan het bezig zijn met de dood meestal meer betekenis toegekend dan aan onze entree in het leven. Laten we de geboorte proberen te zien als een andere mogelijkheid voor groei op onze menselijke reis, iets wat ons een wijder perspectief geeft dan een enkel leven.

Geboorte - een nieuwe uitdaging

De dood bestaat alleen ogenschijnlijk – zoals er ook geen geboorte bestaat. De verandering van 'zijn' naar 'worden' schijnt de geboorte te zijn en de terugkeer van 'worden' naar de staat van 'zijn' schijnt de dood te zijn.

– Appollonius van Tyana

De wonderbaarlijke gebeurtenis die we geboorte noemen is net zo belangrijk als het verlaten van het fysieke lichaam.

De lange periode tussen de levens kan beschouwd worden als de tijd tussen de maaltijden. Een periode van vertering en assimilatie die even noodzakelijk is als de maaltijd zelf. De leraren van de Eeuwige Wijsheid leren dat de ziel tussen de levens in de essentie haalt uit haar voorbije levenservaringen en die assimileert. Dat beïnvloedt de omstandigheden van de nieuwe incarnatie.

Bedenk dat de karakteristieken van de menselijke natuur het resultaat zijn van de ervaringen opgedaan in vorige levens. Als dat zo is, dan beïnvloeden oude gedachten, wensen en daden de huidige omstandigheden en omgeving waarin de geboorte plaatsvindt.

Gidsende intelligenties

Theosofie veronderstelt het bestaan van geestelijke intelligenties die de uitwerking van achterblijvend karma uit het verleden begeleiden. Deze intelligenties, die vergeleken kunnen worden met zoekmachines op het internet, helpen een ziel in een omgeving te brengen waar zij de gevolgen van voorbije daden het best kan compenseren en waar ze nieuwe mogelijkheden treft om zich uit te drukken. Verder wordt ook gesuggereerd dat het kind in die nieuwe omstandigheden relaties uit vorige levens ontmoet. Helaas zijn er ook situaties waar die relaties uit het verleden niet harmonieus waren en deze karmische verbindingen moeten worden

getransformeerd tot banden van liefde en begrip.

Veel ouders zijn zich diep bewust van de verantwoordelijkheid die ze op zich hebben genomen als ze de geboorte van een ziel in een nieuw lichaam gaan begeleiden. Ze begrijpen het belang van een constructieve atmosfeer die zo belangrijk is voor de groei van de ziel en het stimuleren van de fysieke, emotionele en mentale ontwikkeling van het kind.

Ze erkennen deze mogelijkheid om de groei van een ziel bij te staan door het kind te helpen zijn sterke en latente talenten te ontwikkelen en zijn innerlijke zwaktes te boven te komen. De ouderlijke invloed, als die omgeven is door een sfeer van liefde en respect, is zeer ondersteunend als het kind zich in de wereld begeeft en de onvermijdelijke moeilijkheden van het leven het hoofd moet bieden.

De vroege omgeving van het kind

De geboorte is een ervaring die we ons normaal gesproken niet bewust herinneren. Toch is een harmonieuze en positieve sfeer een basisvoorwaarde voor gestage groei en dus één van de belangrijkste ervaringen die ouders hun kind kunnen bieden.

Een nieuwgeboren kind biedt de pelgrim-ziel een voertuig voor ervaring. Wijze ouders proberen het kind te helpen zijn emotionele natuur te leren begrijpen en zijn geest positief te richten, waardoor ze het aanmoedigen zijn Spirituele Wijsheid te ontwikkelen.

Het leven zien in een bredere context

Als de ideeën die we hier presenteren betekenisvol voor u zijn, kunnen ze helpen ons huidige leven serieus te zien als een fase in de grote cyclus van ons bestaan, een incarnatie uit vele, alle geregeerd door de wet van karma of harmonie. Wie en wat we nu zijn, kan het resultaat zijn van onze daden en gedachten in het verleden. Hoe we elke dag denken en doen bepaalt de kwaliteit van ons leven na de dood en in toekomstige levens.

De grootste reis

*Volgens tijdloze leringen zijn we individuele vonken van de Ene Vlam, de Bron waaruit we komen en waar we naar terugkeren. We kunnen onszelf daarom beschouwen als medescheppers van het universum. Wij hebben vele levens geleefd; we zijn vele doden gestorven. Uiteindelijk zullen onze zielen terugkeren naar die grote Bron of inwonende Geest. Onze 'hemel' is van eigen makelij; geen eeuwigheid, maar eerder een tijdsperiode voor assimilatie en rust. Bedenk daarom dat elk aardeleven ons dichterbij het einde van de reis brengt, als de individuele ziel zich bevrijd zal hebben van de rondes van geboorte en dood. Sir Edwin Arnold beschreef dit schitterend in zijn boek *Licht van Azië*, waar hij zegt dat de ziel het voorbeeld van de grote heiligen en verlichten zal volgen en net als de dauwdruppel, zal 'opgaan in de blinkende zee', uiteindelijk één met zijn Goddelijke Bron.*

Boeken over karma, reïncarnatie, dood en geboorte

Reïncarnatie en karma

De sleutel tot Theosofie door H.P. Blavatsky
Reïncarnatie in kaart gebracht door Dr. John Algeo
Through death to rebirth door James S. Perkins
Reincarnation in Christianity door Geddes MacGregor
A study in karma door A. Besant
Reincarnation door A. Besant
The plurality of lives door Ralph Gardner
Reincarnation in Christianity door Geddes Macgregor

Dood

The mirror of life and death door Laurence J. Bendit
Death and after door Annie Besant
Letters to a dying friend door Anton Grosz
The secret of life and death door Ianthe H. Hoskins
On death and dying door Dr. Elisabeth Kübler-Ross
Over de dood en het leven daarna door Dr. Elisabeth Kübler-Ross
Over rouw door Dr. Elisabeth Kübler-Ross
The devachanic plane door C.W. Leadbeater
The life after death door C.W. Leadbeater
To those who mourn door C.W. Leadbeater
Life after life door Dr. Raymond Moody
Leven na dit leven door Dr. Raymond A. Moody Jr.
Our last adventure door E. Lester Smith
A matter of personal survival door Michael Marsh
Oneindig bewustzijn door Pim van Lommel

Geboorte

The miracle of birth door Geoffrey Hodson
Verborgen krachten in de natuur en de mens door Geoffrey Hodson

Bovenstaande boeken zijn nagenoeg alle beschikbaar in de bibliotheek en de boekwinkel van de Theosofische Vereniging.

Deze brochure is een uitgave van de
Theosofische Vereniging in Nederland